

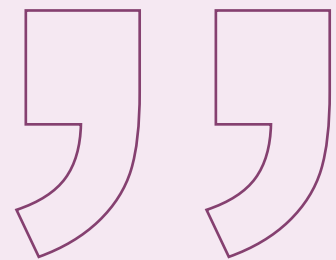

ŽENE U MEDIJIMA

STOP UZNEMIRAVANJU
NA RADNOM MJESTU

NACIONALNI IZVJEŠTAJ

Žene u medijima:
**nacionalni izvještaj o
uznemiravanju i napadima
na medijske radnice**

*Izvještaj posvećujemo svim ženama koje su s nama podijelila iskustva, a posebno kolegici **Mili Moralić**, koja je ovaj projekt živjela i prerano nas napustila. Mila nam je svojim životom pokazala koliko su novinarke važne za naša društva i demokraciju. Pokazala je kako jedna osoba sa svojim profesionalnim radom, entuzijazmom i brigom za druge može potaknuti važne promjene u društvu i dati snagu i motivaciju svima nama da i u sebi vide pokretače promjena.*

Žene u medijima: **nacionalni izvještaj o uznemiravanju i napadima na medijske radnice**

Autori: Dina Vozab i Emil Čančar

Izdavač: Sindikat novinara Hrvatske

Za izdavača: Maja Sever, predsjednica

Dizajn: www.spelabecaj.si

**Sufinancira
Europska unija**

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA JAVNO UPRAVO

Ovaj Nacionalni izvještaj nastao je u sklopu projekta „Žene u medijima – Zaustavimo uznemiravanje u radnom okruženju u medijskom sektoru u Sloveniji, Hrvatskoj, Srbiji i Bosni i Hercegovini” koji provode Zavod Krog (Slovenija, nositelj projekta), Sindikat novinara Hrvatske, Sindikat kulture, umjetnosti i medija „Nezavisnost“ (Srbija), Mediacentar Sarajevo (BiH) te Društvo novinara Slovenije, uz sufinanciranje Europske unije.

Zagreb, travanj 2026.

Prvo e-izdanje

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost autora i Sindikata novinara Hrvatske te ne odražava nužno stavove Europske unije.

Predgovor Izvještaju

Mnoge važne novinarske priče koje su mijenjale naše društvo donosile su žene. Novinarke su razotkrivale korupciju, ukazivale na nepravde, otvarale teme nasilja nad ženama kada o tome gotovo nitko nije govorio, davale glas onima koje nisu htjeli slušati. Radile su na terenu, ulazile u konfliktne situacije, postavljale neugodna pitanja i branile pravo javnosti da zna. Upravo one koje svojim beskompromisnim novinarstvom štite javni interes često same rade u nesigurnim uvjetima izložene uznemiravanju, pritiscima i lošim odnosom u redakciji. Rezultati ovog izvještaja pokazuju zabrinjavajuću stvarnost: uznemiravanje, seksizam, diskriminacija i prijetnje dio su svakodnevice mnogih novinarki i medijskih radnica. Često dolaze iznutra, iz redakcija, od kolega i nadređenih, ali i od političara, sugovornika, korisnika društvenih mreža i građana. Zabrinjava i činjenica što se većina takvih slučajeva ne prijavljuje i to zbog toga što novinarke ne vjeruju da će ih sustav zaštititi. Šutnja tako postaje mehanizam preživljavanja, a nasilje se normalizira. Ovaj izvještaj nije samo analiza podataka, već dokument o stanju profesije u kojoj su žene izložene nasilju, često bez jasnih mehanizama zaštite i podrške., ali unatoč svemu ostaju u novinarstvu jer znaju koliko je novinarstvo preduvjet za slobodno i demokratsko društvo.

Na ovom projektu od prvog je dana radila naša kolegica Mila Moralić, koja nas je, nažalost, napustila. Često smo razgovarale o rezultatima istraživanja, o pričama koje su zabilježene. Čitajući svjedočanstva Mila je bila potresena, ali i odlučna da se o tome govori javno i glasno i vjerovala je da ovaj izvještaj mora biti početak promjena, i da je nužno sustavno raditi na sigurnijem i pravednijem radnom okruženju u medijima - jačati mehanizme zaštite, i graditi profesionalnu kulturu u kojoj uznemiravanje i nasilje nemaju mjesta. Ovaj izvještaj temelji se na iskustvima novinarki koje su odlučile progovoriti o problemima s kojima se susreću, kako bi se stanje u profesiji jasnije sagledalo i otvorio prostor za konkretne promjene. Jer bez sigurnih i slobodnih novinarki nema ni kvalitetnog novinarstva, a bez kvalitetnog novinarstva nema slobodnog, informiranog društva.

Maja Sever,

Predsjednica Sindikata novinara Hrvatske

Sadržaj

1	Uvod	6
2	Desk istraživanje	8
2.1	Mehanizmi i akcije podrške	10
2.2	Podaci o prijavljenim napadima na novinare i novinarka	11
3	Rezultati anketnog istraživanja	12
3.1	Socio-demografske karakteristike ispitanica (karakteristike uzorka)	12
3.2	Mehanizmi zaštite unutar redakcija	13
3.3	Iskustva uznemiravanja, napada, diskriminacije i kršenja radnih prava	14
3.4	Prijave i reakcije	17
3.5	Posljedice i emocionalne implikacije uznemiravanja i napada	19
3.6	Mišljenja o mehanizmima podrške	19
3.7	Osobna iskustva i dodatni komentari	22
3.8	Zaključak interpretacije podataka iz upitnika	24
4	Ključna saznanja iz intervjua s novinarkama	25
4.1	Značajni citati	30
5	Zaključci i opažanja	31
6	Preporuke	32
7	Literatura	34

1 Uvod

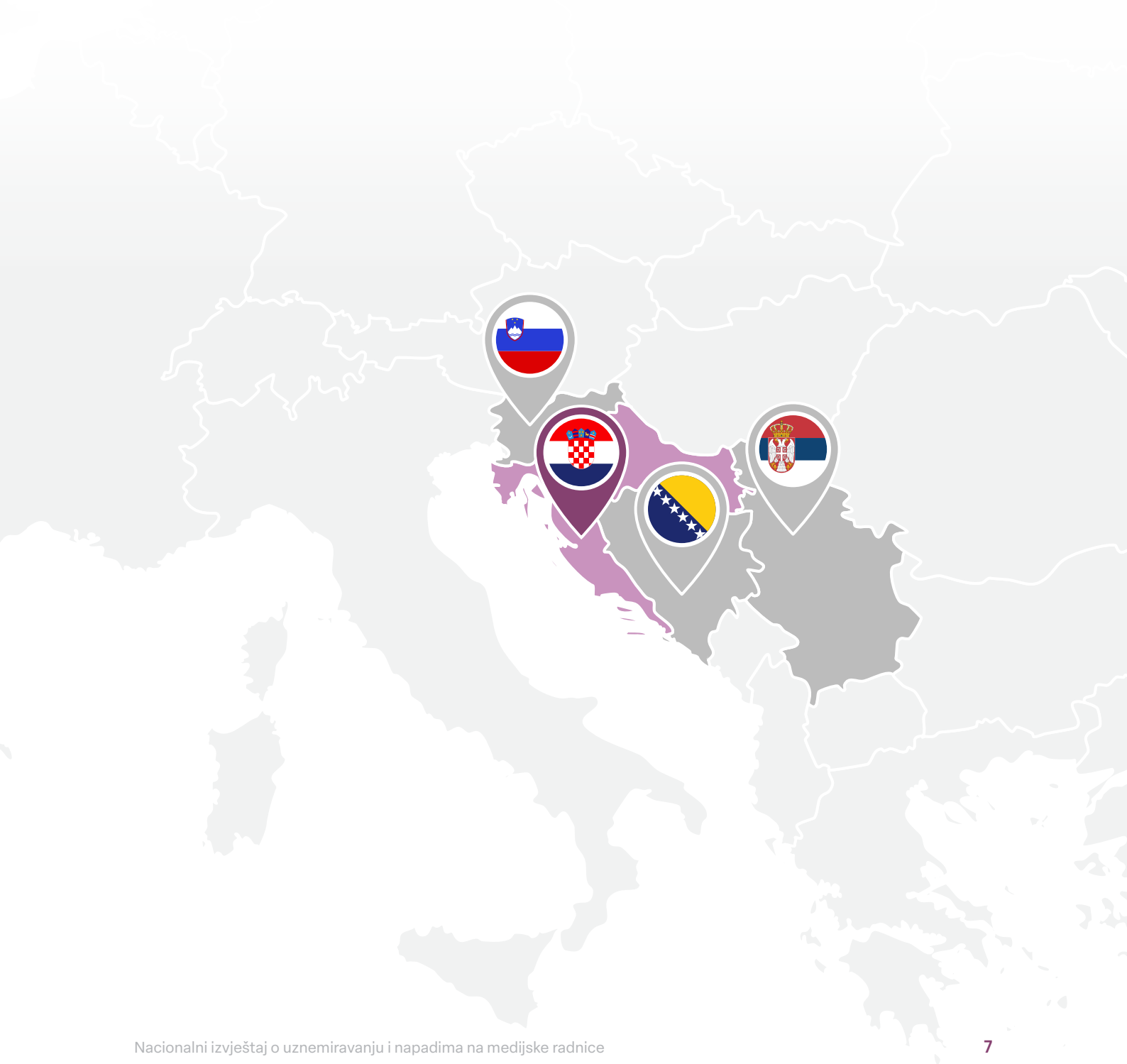
Ovaj je Nacionalni izvještaj potekao iz istraživanja za potrebe regionalnog projekta „**Ending workplace harassment from the media industry**“ – skraćeno, „**Women in Media**“. Projekt od 2025. godine provodi slovenski Zavod Krog uz partnere Sindikat novinara Hrvatske, Media centar Sarajevo, Granski sindikat kulture, umetnosti i medija „Nezavisnost“ iz Srbije te Društvo novinara Slovenije. Projekt financira Europska komisija iz programa Citizens, Equality, Rights and Values (CERV). Komparativna analiza „Women in Media: Mapping the Patterns of Workplace Harassment in Slovenia, Croatia, Serbia and Bosnia and Herzegovina“ objavljena je početkom 2026. godine. Zbog obimne količine prikupljenih podataka i komparativne prirode analize, pri kojoj nije uvijek razvidno izlučiti relevantne podatke za pojedinu zemlju, odlučili smo se na objavu ovog Nacionalnog izvještaja.

Iako je problem uznemiravanja, a posebno seksualnog uznemiravanja novinarki i medijskih djelatnica učestao, dosadašnja su istraživanja bila rijetka, parcijalna i metodološki uska.¹ Stoga se na razini konzorcija istraživača pošlo maksimalističkim pristupom i razvila se metodologija kojom se široko shvaća uznemiravanje i svi oblici nasilja: od raznih kršenja radnih prava, fizičko, psihološko i seksualno nasilje bazirano na raznim osnovama, od roda i spola do seksualnosti, ali i drugih oblika nasilja. Krovna je sintagma ovog istraživačkog pothvata „napad, uznemiravanje, diskriminacija i kršenje radnih prava“. Pod napadom podrazumijeva se svaki neželjeni fizički kontakt, dok se uznemiravanje odnosi na nefizičko ponašanje, što uključuje geste i izgovorene ili napisane riječi.

Istraživanje je u državama sudionicama provedeno u ljeto 2025. godine u nekoliko faza. Prvotno, desk istraživanje uključivalo je pregled zakonodavnog okvira, izvještaja neprofitnih organizacije i relevantnih stručnjaka vezanih za napade na novinarke i novinarske redakcije, kao i postojeće mehanizme kojima se napadi i uznemiravanja preveniraju, rješavaju, sankcioniraju ili vrše neku edukativnu funkciju. Uz desktop prikupljanje podataka, pripremljen je i opširan upitnik koji je distribuiran preko redakcija, novinarskih udruženja te osobnih kontakata. Cilj je bio prikupiti što više podataka o učestalosti i oblicima napada, ali i posljedicama s kojima su se medijske djelatnice suočile. Posljednje, pitanje otvorenog tipa davalo je ispitanicima mogućnost da ostave svoj kontakt kako bi sudjelovale u polu strukturiranom intervjuu i pružile dublji uvid u svoja iskustva i razmišljanja vezana za napade, uznemiravanje, diskriminaciju i kršenje radnih prava u medijskoj industriji. Provedeno je sedam intervju s novinarkama o iskustvima i stavovima vezanim za napade, uznemiravanje i diskriminaciju. Proveli smo još i dodatne intervju sa stručnjakinjama iz oblasti medija i pravobraniteljicom za ravnopravnost spolova, kako bismo što bolje razumjeli uzroke i suvremenu situaciju, ali i istražili interne i eksterne mehanizme žalbe i podrške te funkcioniranje pravnog sustava pri ovakvim slučajevima.

¹ Iznimka je opsežan izvještaj o sigurnosti novinarki objavljen na platformi safejournalists.net (Kutri, 2025).

Istraživanje u Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Sloveniji i Srbiji pratilo je jedinstvenu metodologiju radi mogućnosti usporedbe podataka. Rezultati komparativnog pregleda objavljeni su u zasebnoj publikaciji u izdanju Mediacentra Sarajevo. Komparativno anketno istraživanje provedeno je na uzorku od 606 žena zaposlenih u medijima u analiziranim zemljama. Provedeno je 33 intervjua sa ženama koje su na neki način imale iskustva s uznemiravanjem, napadima ili diskriminacijom. Dodatno, provedeno je 11 intervjua sa stručnjacima i stručnjakinjama za medije, rodnu ravnopravnost, pravnu pomoć ili rodno uvjetovano nasilje. Komparativna studija ukazala je na niz problema koji proizlaze ili iz nedostatka regulacije ili nedostatka implementacije postojeće regulacije kojom se žene nastoje zaštititi od nasilja, uznemiravanja ili diskriminacije, a koji se tiču rasprostranjene nesigurnosti, kršenja radnih prava i loših uvjeta na radnom mjestu, te rasprostranjenih seksističkih narativa, mizoginije i uznemiravanja na radnom mjestu.

2 Desk istraživanje

Pravni okvir kojim se štiti ravnopravnost spolova / rodna ravnopravnost, obuhvaća Povelju Europske unije o temeljnim pravima, upisana je u Ustav (kao jedna od temeljnih vrednota), u Zakon o ravnopravnosti spolova (NN 82/08, 69/17), u Zakon o suzbijanju diskriminacije (NN 85/2008, 112/12), u kojem članak 3 definira spolno uznemiravanje, a čiji članak 8 propisuje zabranu diskriminacije u područjima rada te javnog informiranja i medija. Spolno uznemiravanje, kao i napad na novinare, kaznena su djela obuhvaćena Kaznenim zakonom, člancima 156, odnosno 139 (NN 125/11, 126/19, 84/21 i 36/24; NN 144/12, 56/15 i 126/19). Isti Zakon (NN 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21, 114/22, 114/23, 36/24, 136/25) sankcionira zlostavljanje na radu (čl. 133), teška kaznena djela protiv spolne slobode, bludne radnje te spolno uznemiravanje (članci 154, 155, 156).

Radni odnosi podliježu Zakonu o radu (NN 93/14, 127/17, 98/19, 151/22, 46/23, 64/23), koji brani diskriminaciju na području rada i uvjetima rada te propisuje da je poslodavac dužan zaštititi dostojanstvo radnika za vrijeme obavljanja posla od postupanja nadređenih, suradnika i osoba s kojima radnik redovito dolazi u doticaj u obavljanju svojih poslova, ako je takvo postupanje neželjeno i u suprotnosti sa Zakonom o radu i posebnim zakonima (članak 7, stavci 4 i 5). Člankom 91 Zakona o radu propisana je jednaka plaća za rad jednake vrijednosti koji obavljaju muškarci i žene (NN 149/09). U dijelu „Zaštita dostojanstva radnika“ (NN 93/14, 151/22) člankom 134 određeno je 1) da se zaštita radnika od „uznemiravanja i spolnog uznemiravanja određuje posebnim zakonom, kolektivnim ugovorom, sporazumom sklopljenim između radničkog vijeća i poslodavca ili pravilnikom o radu“ te 2) kako je svaki poslodavac koji zapošljava 20 radnika dužan imenovati jednu, a poslodavac s 75 i više radnike dvije osobe različitog spola koje su (osim njega) „ovlaštene primati i rješavati pritužbe vezane za zaštitu dostojanstva radnika.“

Zakon o medijima (NN 59/04, 84/11, 81/13, 114/22) propisuje postojanje statuta medija, kojim se dalje regulira radno-pravne obveze i prava između zaposlenika i poslodavca. U medijskom zakonodavstvu nema spomena seksualnog uznemiravanja i seksualnog napada. Međutim, medijsko zakonodavstvo ističe rodnu ravnopravnost kao vrijednost koju je potrebno isticati u sadržaju i kreiranju programa (Zakon o medijima, Zakon o elektroničkim medijima, Zakon o Hrvatskoj radioteleviziji).

Zaštitu od zlostavljanja na radu koja uključuje seksualno približavanje ili verbalne seksualne ponude jamče Ustav (zabranom zlostavljanja u članku 23., zaštitom dostojanstva, ugleda i časti putem članka 35.); Zakon o radu (člankom 7, stavkom 2 koja obuhvaća zaštitu dostojanstva radnika, člankom 134 koji propisuje postupak i mjere zaštite dostojanstva radnika, člankom 111 koji definira odgovornost poslodavca za štetu prouzročenu radniku); Zakon o obveznim odnosima (članak 19 te pravo osobnosti, člankom 1048 definira se zahtjev da se prestane s povredom prava osobnosti, članak 1100 propisuje pravičnu novčanu naknadu, a članak 1095 naknadu štete u slučaju narušenja zdravlja); Zakon o zaštiti na radu (člankom 51 obvezuje provođenja prevencije stresa na radu) te Kazneni zakon (člankom 133 brani zlostavljanje na radu).

U skladu s definiranjem rodne ravnopravnosti kao ustavne vrednote, te Zakona o ravnopravnosti

spolova, Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske nadležan je za djelatnosti vezane uz ostvarivanje ravnopravnosti spolova u Republici Hrvatskoj. Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova važno je neovisno tijelo za suzbijanje diskriminacije u području ravnopravnosti spolova, koje se u svojim aktivnostima u više navrata posebno bavilo tim pitanjem u medijima i medijskoj industriji.²

Na institucionalnoj razini, posebno treba istaknuti postojanje Sporazuma o suradnji između Ministarstva unutarnjih poslova te Hrvatskog novinarskog društva i Sindikata novinara Hrvatske od 22. rujna 2023. godine s provedbenim protokolima, kojim se učvršćuje povezanost i suradnja policijske i novinarske struke.

Mediji čine čitavo poglavlje Izvješća o radu za 2024. godinu Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova. U posebnom odjeljku „Sigurnost novinarki“ zabilježena je rastuća ugroza novinarki i drugih medijskih radnica. Novinarke se suočavaju s posebnim vrstama prijetnji i nasilja koji su ukorijenjeni u rodnim stereotipima i predrasudama. Razni su tipovi ugroze novinarki: od SLAPP tužbi, prijetnji, verbalnih napada i govora mržnje te online zlostavljanja, koje uključuje i hakiranje profila na društvenim medijima. Takvi tipovi zastrašivanja vode do onoga što je pravobraniteljica naziva „hladnim efektom“ (chilling effect), pri kojem se novinarke samocenzuriraju kako bi izbjegle razne vidove napada i uznemiravanja (Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, 2025: 183). U sklopu pisanog intervjua koje je za potrebe ovog istraživanja proveden s Pravobraniteljicom, istaknut je neadekvatni institucionalni odgovor na napade na novinarke. Sudski su procesi dugi, a sankcije blage, što obeshrabruje novinarke i novinare pri upuštanju u pravne postupke. Raširena praksa nekažnjavanja, s druge strane, služi kao dodatno ohrabrenje počiniteljima da su medijski djelatnici legitimne mete napada i zastrašivanja.

Izvješće Pučke pravobraniteljice za 2024. godinu u skladu je s poviše istaknutim nalazima Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova. Unatoč uvođenju novog kaznenog djela Prisile prema osobi koja obavlja poslove od javnog interesa ili u javnoj službi 2019. godine, pravni se mehanizmi zaštite novinara neujednačeno primjenjuju (Pučka pravobraniteljica, 2024: 215-17). Za istu godinu Izvješće Pravobraniteljice bilježi i javne prijedore u vezi uvođenja članka 307a Kaznenog zakona, kojim se uvodi novo kazneno djelo „Neovlaštenog otkrivanja sadržaja izvidne ili dokazne radnje“, koje, naposljetku izmijenjeno da se ne primjenjuje na novinare, dodatno pridonosi „hladnom efektu“.

U sklopu ovog istraživanja poslali smo opsežan upit medijskim redakcijama te konciznije upite trima javnim, trima privatnim te trima neprofitnim organizacijama kako bismo provjerili imaju li propisane interne dokumente koji obuhvaćaju mehanizme zaštite, odnosno prevencije i treninge (redakcije) te kodificiranu komunikaciju prema novinarkama. Odgovor smo zaprimili samo od dvije javne institucije. Niti jedna redakcija nije se odazvala na naš upit.

² Visoko vrednovanje vrijednosti rodne ravnopravnosti na normativnoj i institucionalnoj razini očituje se i u ratifikaciji Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji. Također, Vlada Republike Hrvatske donijela je Nacionalni plan za ravnopravnost spolova za razdoblje do 2027. godine.

2.1 Mehanizmi i akcije podrške

Nekoliko mehanizama dostupno je za prijave napada ili uznemiravanja i podršku žrtvama uznemiravanja u državnim institucijama, organizacijama civilnog društva i medijskim organizacijama. Ozbiljne prijetnje i fizički napadi prijavljuju se policiji. Sindikat novinara Hrvatske, Hrvatsko novinarsko društvo i Ministarstvo unutarnjih poslova potpisali su Sporazum o suradnji kojim se definira policijska zaštita novinara. Pritužbe na diskriminaciju i uznemiravanje na temelju spola, uključujući seksualno uznemiravanje, mogu se podnijeti i Pravobraniteljici za ravnopravnost spolova. Pučka pravobraniteljica Republike Hrvatske prima pritužbe na kršenje ljudskih prava.

Hrvatsko novinarsko društvo i Sindikat novinara Hrvatske nude pravne savjete i zaštitu novinarima. Djeluju i Sindikat tiskarske i medijske industrije te Sindikat obrazovanja, medija i kulture, koji su također povezani s medijskim radnicima i medijskom industrijom. Međutim, ove strukovne organizacije ne nude podršku za mentalno zdravlje. Nekoliko ispitanica istaknulo je u intervjuima da smatraju da su strukovna udruženja i sindikati slabi u smislu resursa i kapaciteta za suočavanje s uznemiravanjem i napadima. Organizacije civilnog društva koje se bave pravima žena također pružaju pravnu i podršku za mentalno zdravlje žrtvama napada i uznemiravanja na temelju spola.

Što se tiče internih mehanizama za suzbijanje diskriminacije, kršenja radnih prava, uznemiravanja i napada – bilo preventivnih ili korektivnih – unutar medijskih organizacija, pokazalo se da su nedovoljni, ako uopće postoje. Poduzeće s više od 20 zaposlenika dužno je imenovati jednu osobu za primanje različitih vrsta pritužbi koje utječu na dostojanstvo radnika (povjerenika) i interni propis koji se bavi tim pitanjima, uključujući diskriminaciju. Medijske kuće koje smo kontaktirali nisu odgovorile imaju li bilo kakve interne dokumente ili edukacije o senzibilizaciji za zaposlenike. Druge organizacije, poput javnog servisa, ima povjerenika i etički odbore kojima se takva pitanja mogu prijaviti. Međutim, prema intervjuu provedenom sa stručnjakinjom iz Hrvatskog novinarskog društva, iako javni servis imaju dobro definirane postupke u vezi s uznemiravanjem na radnom mjestu, ne postoji učinkovit nadzor nad time kako se ti postupci provode. Ako je medijska organizacija sindikalno organizirana, pritužba se može uputiti sindikalnom predstavniku. Mnogi mediji imaju pravne timove, međutim, oni se uglavnom bave tužbama (npr. SLAPP). Iz intervjuja provedenih u ovom projektu, samo dvije redakcije nude podršku za mentalno zdravlje i podršku nakon uznemiravanja/napada. Međutim, ne postoji sveobuhvatno istraživanje koje bi potvrdilo koliko su ove prakse raširene (ili rijetke).

Ne postoji sustavni pristup edukaciji o senzibilizaciji u medijskoj industriji. Prema intervjuima sa stručnjakinjama, većina inicijativa potječe izvan medijske industrije i sporadične su, često povezane sa specifičnim financiranim projektima. Hrvatsko novinarsko društvo i Sindikat novinara Hrvatske povremeno pružaju edukaciju novinarima i uključeni su u kampanje za podizanje svijesti o rodnoj ravnopravnosti. Pravobraniteljica za rodnu ravnopravnost podigla je svijest o položaju žena u medijima i održala edukacije za poboljšanje mehanizama podrške u redakcijama. Regulatorna agencija (Agencija za elektroničke medije) također je vodila projekte koji promiču rodnu ravnopravnost u medijima. Ne postoje sveobuhvatni podaci o obrazovanju u drugim sektorima (npr. policiji ili pravosuđu).

2.2 Podaci o prijavljenim napadima na novinare i novinarkе

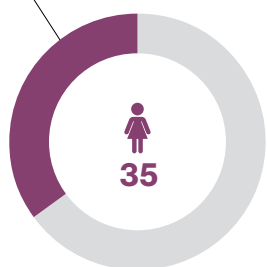
Prema analizi podataka koje je prikupilo Hrvatsko novinarsko društvo, od 2021. do 2024. godine bilo je ukupno 86 napada i prijetnji usmjerenih prema novinarima i medijima (Kutri, 2025). Prema stručnom intervjuu iz Hrvatskog novinarskog društva, u posljednjih pet godina bilo je manje napada općenito na žene nego na novinare. Međutim, bilo je više fizičkih napada usmjerenih prema novinarkama, što znači da se one doživljavaju kao "lakša meta" za fizičke napade.

U Tablici 1. prikazana je statistika prijavljenih napada na novinare, novinarkе i medije od 2020. do 2025. godine koja je objavljena na platformi safejournalists.net.³ Uvidom u prijavljene napade, uočava se da je u posljednjih pet godina veća učestalost napada bila je prisutna u politički nabijenim situacijama (npr. tijekom krize COVID-19 ili nakon parlamentarnih izbora). Veći broj napada potaknut je kampanjom blaćenja koju su pokrenuli akteri s većom društvenom moći, poput političkih stranaka ili vlasnika tvrtki.

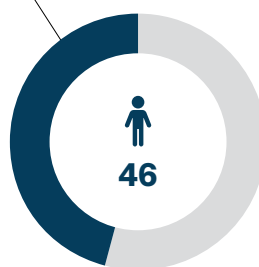
Tablica 1. Prijavljeni napadi ili prijetnje novinarima, novinarkama i medijima od 2020. do 2025. godine

	Ukupni napadi (na novinare, novinarkе i medijske organizacije)	Napadi na novinarkе 	Napadi na novinare
2020.	12	6	4
2021.	34	6	11
2022.	14	4	7
2023.	13	5	4
2024.	26	7	7
2025.	30	7	13
Ukupno	129	35	46

Napadi na novinarkе

Napadi na novinare

Jedna od zadaća pri prikupljanju podataka bila je zabilježiti i opisati između osam do deset slučajeva javno prepoznatih ili značajnijih napada na novinarkе u proteklih pet godina. Samo za 2025. godinu zabilježili smo pet napada, od kojih su tri napada zabilježena u periodu u kojem su se podaci prikupljali (od kolovoza do listopada te godine).

³ Platforma safejournalist.net nudi obrazac za prijavu napada ili prijetnji. Novinarima, novinarkama i medijskim organizacijama koji su prijavili napada pruža se podrška u suradnji s novinarskim udruženjima i stručnjacima.

3 Rezultati anketnog istraživanja

Cilj anketnog dijela istraživanja bio je prikupiti podatke o iskustvima s napadima, uznemiravanjem i diskriminacijom kod većeg broja medijskih radnica. Sastavljen je online upitnik koji je u kolovozu i rujnu podijeljen ispitanicama e-mailom, članicama Hrvatskog novinarskog društva i Sindikata novinara Hrvatske, svim redakcijama registriranim na mrežnim stranicama Agencije za elektroničke medije, te osobnim kontaktima s molbom da ispitanice dalje prosljeđuju upitnik. Gdje god je to bilo moguće, javljali smo se glavnim urednicama te ženama koje rade u medijima. Prikupljanje podataka trajalo je do prvih dana listopada. Opsežnom upitniku s 62 pitanja pristupilo je 275 ispitanica. Završilo ga je u potpunosti njih 216 i ti su rezultati predstavljaju u sklopu ovog izvješća. Iako je velik broj ispitanica ispunilo upitnik, rezultati se ne mogu smatrati reprezentativnima za sve novinarke u Hrvatskoj (primjerice, moguće je da su upitnik ispunile u većoj mjeri novinarke posebno zainteresirane za temu, novinarke u sigurnijoj ekonomskoj poziciji, novinarke koje su članice strukovnih udruženja...).

Teško je procijeniti postotak odgovora u odnosu na cjelokupni broj novinarki i medijskih radnica u zemlji. Procjene strukovnih udruženja govore o broju između 2500 i 3000 novinara ukupno. Međutim, s obzirom na visoki broj otkaza te gašenje medija kroz 2025. godinu, naša je procjena da je broj novinara trenutno manji. Zato smo se vodili brojkom od 2500 novinara (muškaraca i žena) pri provođenju ovog istraživanja. Veličina ovog uzorka je 8,6 % od ukupnog broja svih novinara u zemlji.

3.1 Socio-demografske karakteristike ispitanica (karakteristike uzorka)

Teško je procijeniti reprezentativnost uzorka u vidu socio-demografskih karakteristika novinarske populacije jer nisu dostupni podaci za usporedbu. Najviše je zastupljena kategorija srednje dobi u uzorku, između 48 do 57 godina, 37,5 % uzorka. Većina je ispitanica zaposlena na ugovoru o radu na neodređeno (74,5 %), 8,8 % njih spada u kategoriju freelancera i 6,02 % ih je zaposleno preko ugovora o radu na određeno vrijeme. Što se tiče mjesta stanovanja, najviše je ispitanica (njih 67,6%) iz Zagreba. Dakle, najzastupljenije su ispitanice iz većih urbanih središta.

Najzastupljenije su televizijske novinarke (45,83 %), iza kojih slijede novinarke uposlene na portalima (18,52 %). Najveći udio ispitanica radi u javnom medijskom servisu (48,61 %), njih 34,72 radi u nekom komercijalnom mediju, a 9,26 % zaposleno je u nekom neprofitnom mediju.

Najveći broj ispitanica su novinarke (gotovo polovica uzorka – 48,61 %), slijede urednice (26,39 %). Kategorija „nešto drugo“ raznovrsne je te treća po zastupljenosti poslova u medijima s udjelom 19,77 % i obuhvaća šminkerice, kombiniranu ulogu novinarke, urednice i/ili voditeljice, direktoricu, kostimografkinje, tajnice, naratorice, glazbenicu, arhivistice, stručnjakinju za javne politike, lingvisticu, izvršnu producenticu, voditeljicu projekata i lektorice. U uzorku su jedna snimateljica, dvije montažerke te tri producentice .

Više od polovine ispitanica članica je nekog profesionalnog udruženja (njih 54,17 %), što je očekivano, s obzirom da smo koristili njihove komunikacijske kanale za prikupljanje podataka putem upitnika.

3.2 Mehanizmi zaštite unutar redakcija

Među ispitanicama najveći je broj onih koje kažu da unutar njihove medijske organizacije postoje interni dokumenti kojima se reguliraju uznemiravanje ili napadi na radnom mjestu (44.91 %). Unatoč tome, više od trećine ispitanica (37.5 %) ne zna postoje li takvi dokumenti pri njihovom radnom mjestu, a 15.74 % radi u okruženju bez takvih internih regulativa.

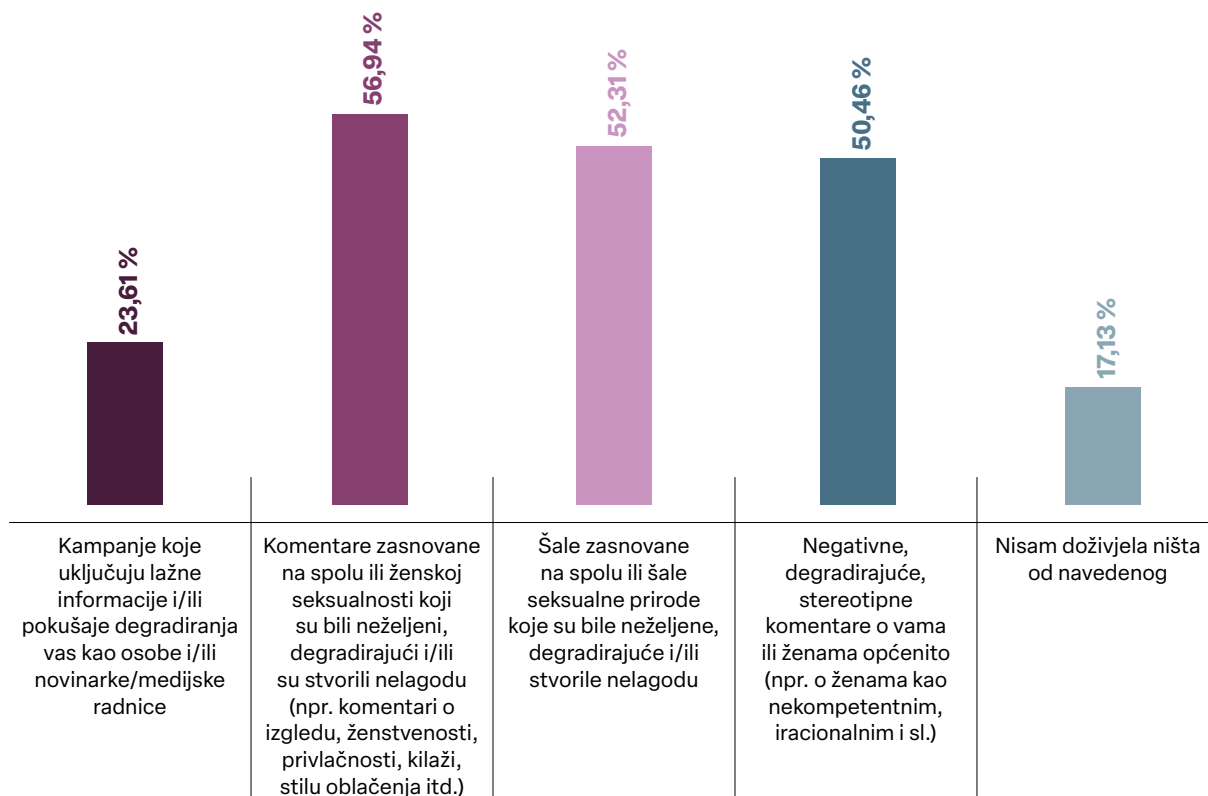
Prema odgovorima, takvi su dokumenti češći u javnim i neprofitnim medijima. 56.2 % ispitanica u javnim i 52.4 % u neprofitnim medijima zna za postojanje internih dokumenata kojima su propisani odgovori na uznemiravanje i napade unutar radnog mjesta, dok je u komercijalnim medijima taj udio 29.3 %. Ispitanice uglavnom nemaju iskustva s preventivnim mjerama (treninzi ili kampanje podizanja svijesti) u medijskim kućama u vidu suzbijanja uznemiravanja na radnom mjestu. Samo 7.87 % ispitanica prepoznaje preventivne mehanizme na svojem radnom mjestu. Iako je manje ispitanica zaposleno u neprofitnom medijskom sektoru, čini se da su preventivne mjere češće ondje nego u druga dva medijska sektora. Od ispitanica koje rade u neprofitnom mediju, više od četvrtine (23.8 %) odgovorile su da njihov medij uspostavlja neke preventivne mjere protiv uznemiravanja na radnom mjestu. Usporedbe radi, taj je postotak svega 5.7 % za javne, i 5.3 % za komercijalne medije.

Rasprostranjeniji su mehanizmi odgovora na napade i uznemiravanja (primjerice, medijacija i disciplinski postupci), iako niti oni nisu česti – 18.06 % ispitanica prepoznaje ih na svojem radnom mjestu. Gotovo trećina (29.63 %) ne zna postoje li. Ponovo, ti su mehanizmi češći u neprofitnim medijima (33.3 %) nego u javnim (18.1 %) i komercijalnim (14.7 %) medijima.

Ukoliko su ispitanice svjesne postojećih internih dokumenata, preventivnih mjera te mehanizama odgovora, većina njih odgovara da ti dokumenti i protokoli reguliraju i seksualno uznemiravanje, odnosno, seksualni napad (30.23 %). Najveći udio ispitanica prepoznaje neku vrstu moderiranja govora mržnje ili seksističkog diskursa od strane medija za koji rade (23.15 %), i mnoge od njih smatraju da se ta moderacija provodi djelomično (31.48 %).

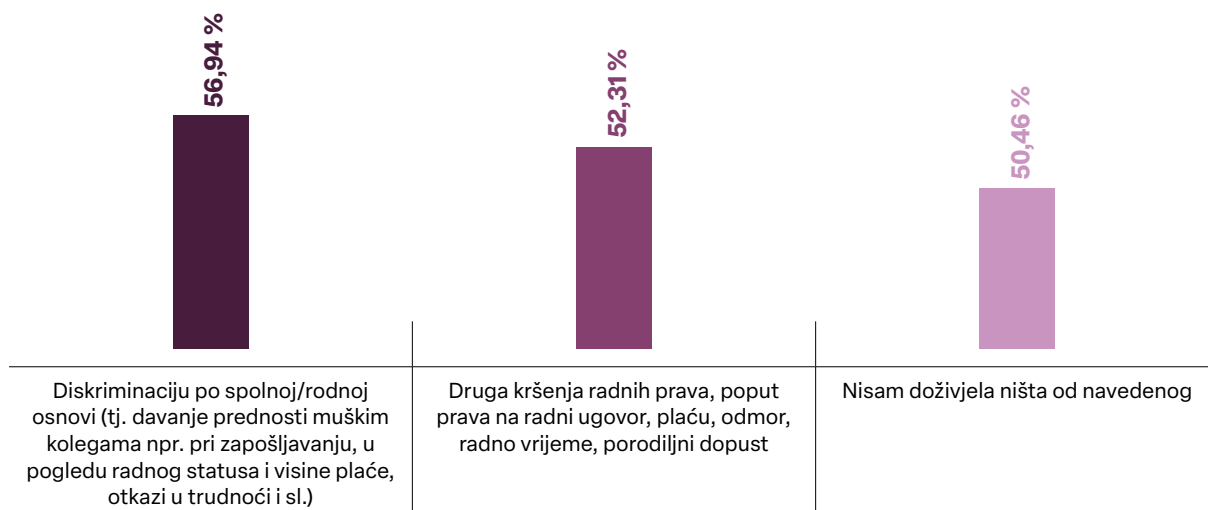
3.3 Iskustva uznemiravanja, napada, diskriminacije i kršenja radnih prava

Najčešće uznemiravanje medijskih radnica dolazi u vidu neugodnih ili ponižavajućih komentara o fizičkom izgledu, seksualnoj atraktivnosti i sličnome (56.94 %) te neugodnih i ponižavajućih šala (52.3 %). Rasprostranjenost ovog tipa uznemiravanja sugerira da je ovakav tip ponašanja normaliziran unutar redakcije. Novinarke su najviše izložene ponižavajućim komentarima (60 %), no oni su često upućeni i urednicama (55.2 %).

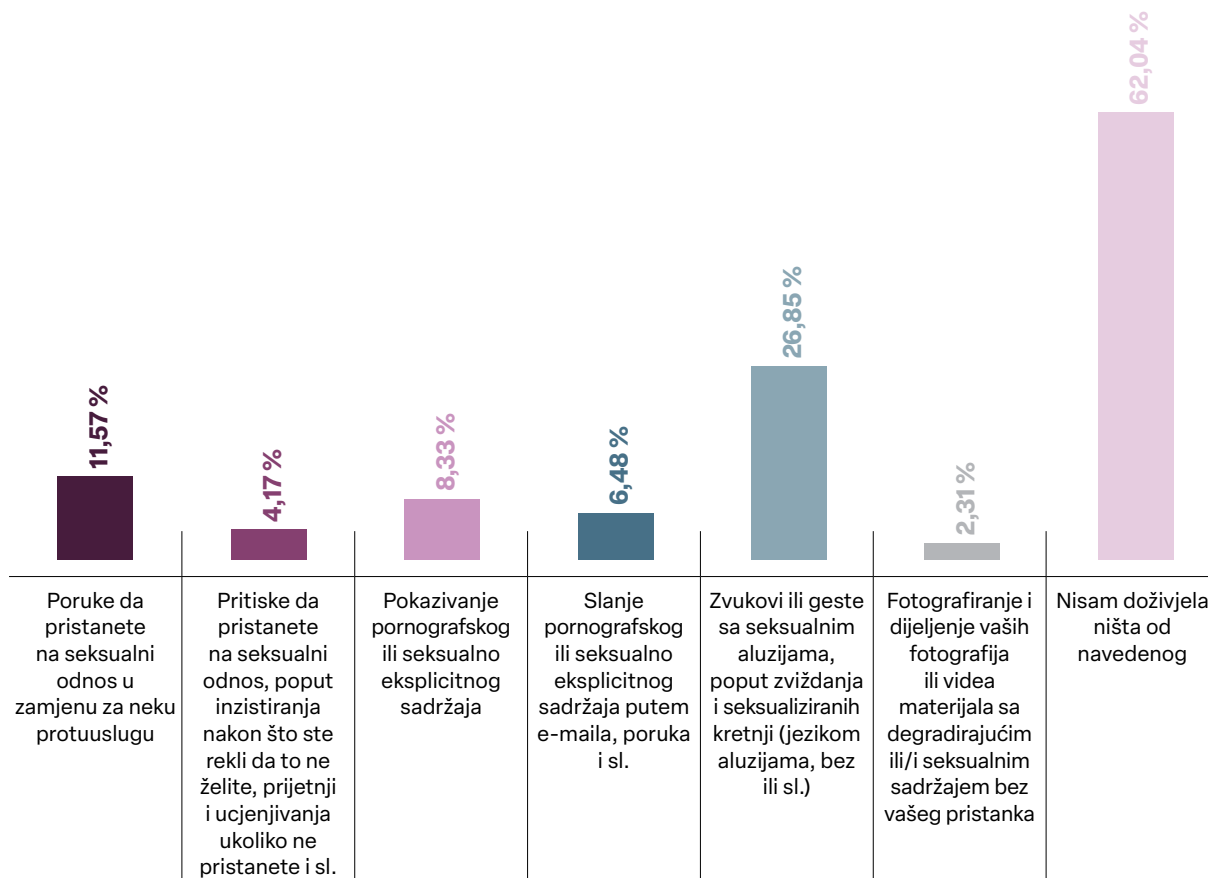
Slika 1. Iskustva sa seksističkim komentarima i degradirajućim kampanjama

Novinarke i druge medijske djelatnice često se diskriminira na rodnoj osnovi (43.98 %), a česta su i kršenja radničkih prava (43.53 %). Rodno uvjetovanu diskriminaciju više osjećaju novinarke (46.7 %), no prijavljuju ju i urednice (43.1 %).

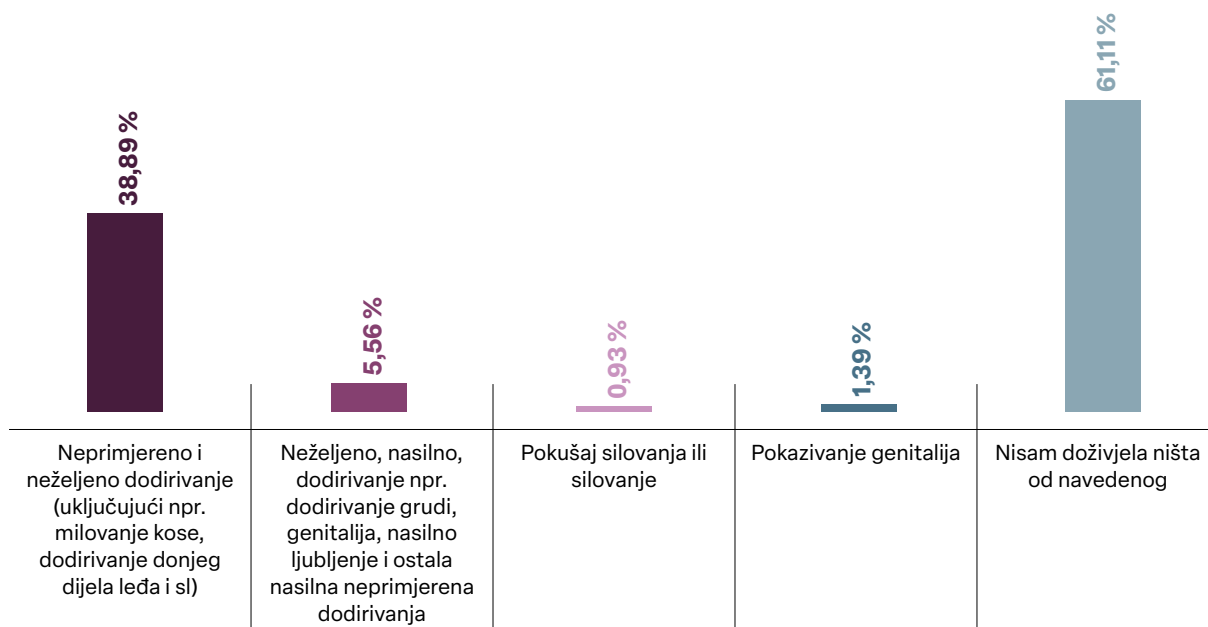
Slika 2. Iskustva s diskriminacijom i kršenjem radničkih prava

Više od trećina ispitanica doživjelo je uznemiravanje u vidu neprimjerenog i neželjenog fizičkog kontakta (38.89 %).

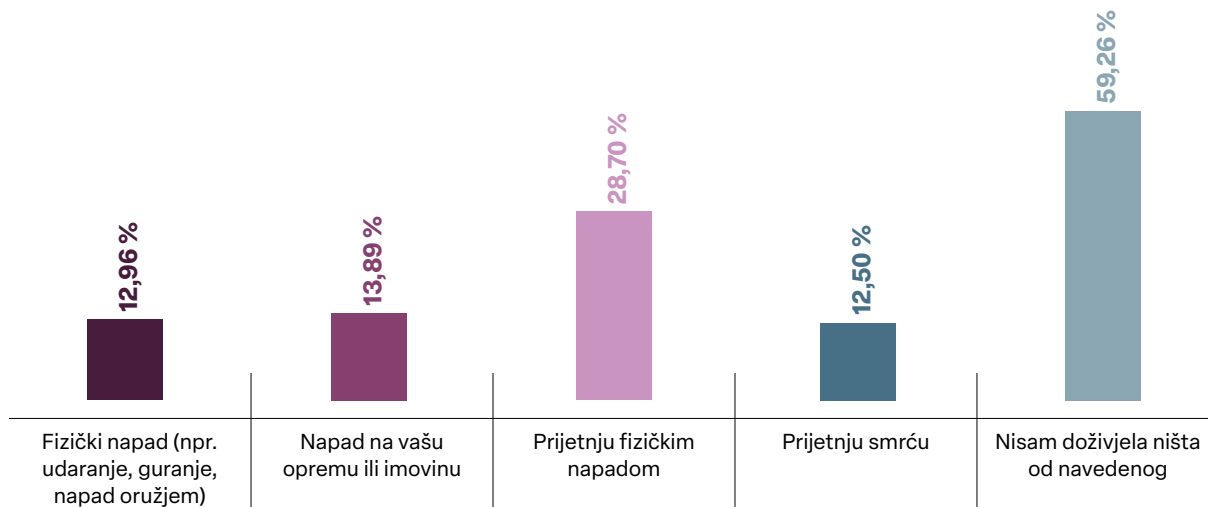
Slika 3. Iskustva s verbalnim ili neverbalnim seksualnim uznemiravanjem

Najrjeđi oblici napada su ekstremniji ili nasilniji oblici seksualnog uznemiravanja ili napada, što uključuje inzistiranje ili druge oblike pritiska na spolni odnos (devet ispitanica je imalo takvo iskustvo), neželjeni nasilni fizički kontakt (npr. neželjeno nasilno dodirivanje dijelova tijela, s čim je dvanaest ispitanica imalo iskustvo) te pokušaj silovanja te silovanje. Dvije ispitanice podijelile su u anketnom upitniku da su imale iskustva s pokušajem silovanja ili silovanjem.

Slika 4. Iskustva sa seksualnim uznemiravanjem i zlostavljanjem

Prijetnje fizičkim napadom doživjelo je 28.7% ispitanica, a prijetnje smrću njih 12.5%. Iskustvo s fizičkim napadom ima 13% ispitanica (njih 28), a iskustvo s napadima na opremu ili imovinu 13.9% (njih 30). Što se tiče fizičkih napada, prijetnji te prijetnji smrću, većina počinitelja potiče izvan redakcije. Čine ih građani (45.45 %), osobe o kojima se izvještava (39.77 %) te internetski korisnici (30.68 %). Za mnoge se medijske djelatnice takvi napadi događaju na samim počecima karijere (57.95 %).

Slika 5. Iskustva s fizičkim napadima i prijetnjama

Počinitelji ponižavajućih komentara ili šala, koje su najčešće seksualne prirode, kolege su iz redakcije (53.07 %) i nadređeni te osobe iz viših hijerarhijskih pozicija (43.02 %). Međutim, brojni takvi komentare upućuju građani te korisnici interneta (36.31 %). Za mnoge se novinarke takva iskustva verbalnog uznemiravanja događaju u karijernim počecima (68.61 %).

Verbalno ili neverbalno seksualno uznemiravanje ispitanica najčešće dolazi od kolega iz redakcija (47.56 %) te nadređenih i osoba iz viših hijerarhijskih pozicija, primjerice, iz menadžmenta (32.93 %). Ponovo, za najviše se novinarki koje su imale to negativno iskustvo ono dogodilo već na početku karijere (73.17 %). Počinitelji seksualnog napada fizičke prirode najčešće su opet kolege iz redakcije (59.52 %) te visokopozicionirane osobe (29.76 %), a događaju se najviše u ranim danima karijere (82.14 %).

3.4 Prijave i reakcije

Najveći broj novinarki i medijskih radnica koje su doživjele fizički napad ili im se prijetilo u tom vidu nikad to nisu prijavile (43.18 %). One koje su to prijavile, prijavljivale su najčešće nadređenima ili osobama za to zaduženima unutar redakcije (42.05 %). Samo je 18.8 % takve slučajeve prijavilo policiji, odnosno pravosudnom sustavu. Druge mjere uključuju prijavu platformama društvenih medija u slučaju online prijetnji ili su javno prozivale počinitelje snimajući video ili obavještavajući kolege skupnim e-mailom. Jedna je ispitanica kroz upitnik podijelila kako je obeshrabrena prijaviti napad, jer „ima puno prijava protiv njega koji stoje 'u ladici'“.

Najveći broj novinarki i medijskih radnica koje su doživjele diskriminaciju ili kršenje radnih prava također nije prijavljivao navedeno (60.99 %). One koje su to prijavile, prijavljivale su najčešće nadređenima ili osobama za to zaduženima unutar redakcije (29.08 %). Samo je 2.84 % ispitanica podnio prijavu inspekciji rada, a njih 16.31 % nekom novinarskom udruženju.

Najveći broj novinarki i medijskih radnica koje su doživjele organizirane kampanje u kojima su napadnute ili seksističke komentare nije prijavilo taj oblik napada (72.63 %). One koje su to učinile, prijavljivale su najčešće nadređenima ili osobama za to zaduženima unutar redakcije (20.76 %) ili nekom profesionalnom udruženju (16.31 %). Ispitanice koje su se odlučile za kategoriju „nešto drugo“ objasnile su kako su takav tip napada prijavljivale policiji ili su ih javno razotkrivale. Jedna je ispitanica u sklopu upitnika podijelila kako je napustila svoju redakciju nakon tog iskustva.

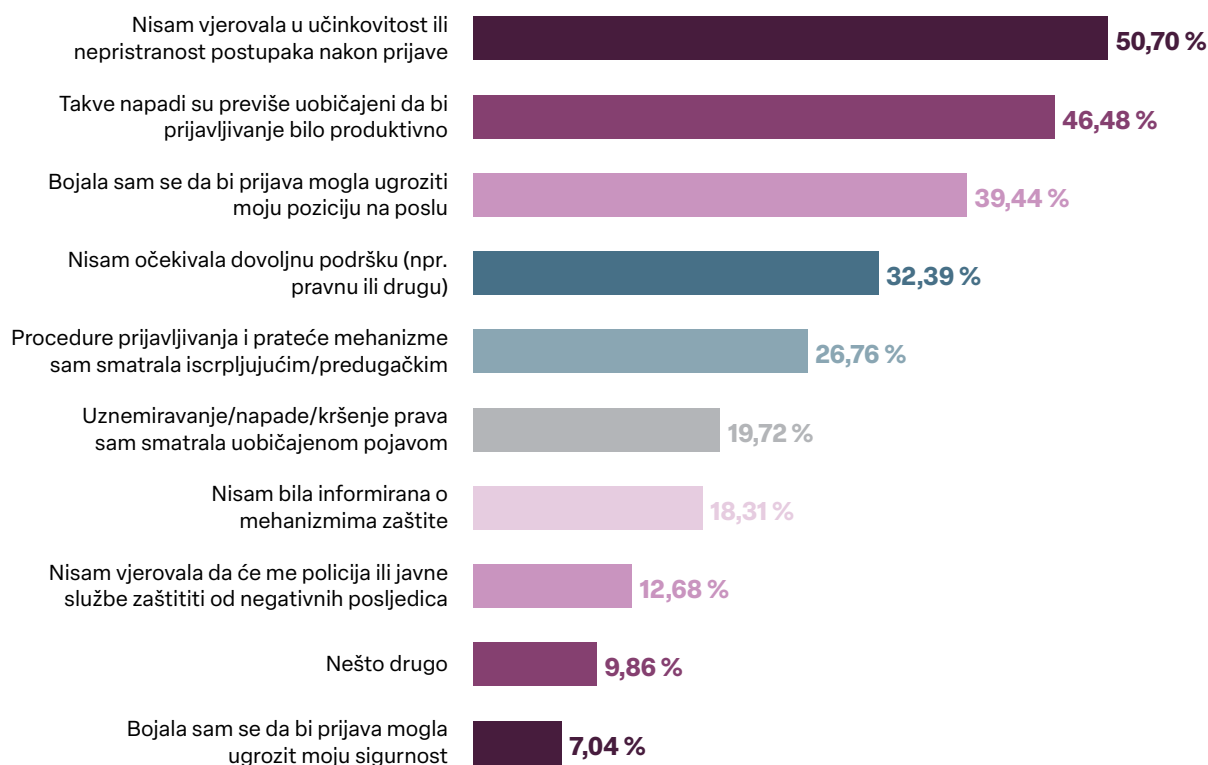
Najveći broj novinarki i medijskih radnica koje su doživjele verbalno ili neverbalno seksualno uznemiravanja nije prijavio taj vid uznemiravanja – njih 80.49 %. One koje su to učinile, prijavljivale su najčešće nadređenima ili osobama za to zaduženima unutar redakcije (18.29 %) ili nekom profesionalnom udruženju (2.44 %), a njih 4.88 % prijavilo je to policiji i pravosudnom sustavu.

Najveći broj novinarki i medijskih radnica koje su doživjele neki fizički oblik seksualnog uznemiravanja ili napad nikad to nije prijavio (84.52 %). One koje su to učinile, prijavljivale su najčešće nadređenima ili osobama za to zaduženima unutar redakcije, poput instituta povjerenika za zaštitu dostojanstva radnika (13.1 %). Nije bilo niti jedne prijave policiji ili pravosudnim tijelima. U jednom je pojašnjenju ispitanica napisala kako prijavu nije podnijela jer je upravo počinitelj bio član redakcijskog tijela koje je takve slučajeve procesuiralo.

U slučajevima u kojima je došlo do prijave, bez obzira kojoj se instanci slučaj prijavljivao (npr. interno unutar redakcije, policiji...), vrlo rijetko je to dovelo do rješenja prijavljenih slučajeva. Primjerice, u slučaju prijave fizičkih napada, samo pet ispitanica navodi da je prijava rezultirala nekim oblikom rješenja problema, u slučaju diskriminacije i kršenja radnih prava to navode samo tri ispitanice, a u slučaju seksističkih komentara njih četiri. Kod verbalnog ili neverbalnog seksualnog uznemiravanja samo jedna ispitanica navodi da je prijava dovela do rješenja problema, a kod fizičkog seksualnog uznemiravanja ili napada to navode tri ispitanice. Važno je istaknuti da najveći udio ispitanica koje su prijavile bilo koji od ovih tipova uznemiravanja, diskriminacije ili napada navode da **nakon prijave uopće nije došlo do pokretanja postupka.**

Ispitanice su odgovarale i na pitanja o mogućim negativnim posljedicama koje su doživjele nakon prijave. Iako najveći broj onih koje su prijavljivale neki od slučajeva uznemiravanja, napada ili diskriminacije nije imalo takva iskustva (28 ispitanica) veći broj ispitanica navodi da je prijava imala negativne implikacije za njihovu poziciju u medijskoj kući ili napredovanje u karijeri (22 ispitanice). Ostale negativne posljedice koje se navode su negativni komentari službenika (npr. policijskih ili odgovornih osoba unutar redakcije) (7 slučajeva), negativni komentari građana ili kampanje usmjerene protiv njih (9 slučajeva), te ugroženu vlastita sigurnost ili sigurnost članova obitelji (5 slučajeva).

Ispitanice koje nisu prijavljivale slučajeve uznemiravanja, napade ili diskriminaciju su upitane i koji su razlozi neprijavlivanja. Najčešći razlog (Slika 6) je nepovjerenje u učinkovitost ili nepristranost postupaka nakon prijave, a sljedeći je uvjerenje da su takvi napadi previše uobičajeni da bi prijava imala smisla. Treći najčešći razlog je strah ispitanica da bi prijava mogla ugroziti njihovu poziciju na poslu, a nakon toga slijedi nepovjerenje u mogućnost dobivanja podrške nakon prijave.

Slika 6. Razlozi neprijavlivanja slučajeva uznemiravanja, napada ili diskriminacije (bilo je moguće odabrati više odgovora)

Iz ovih rezultata vidi se da su razlozi neprijavlivanja u najvećoj mjeri povezane s nepovjerenjem u sustave zaštite i podrške te s percepcijom da je uznemiravanje normalizirano ponašanje. Ranije opisana iskustva ispitanica koje su prijavile slučajeve uznemiravanja ili diskriminacije pokazuju da ovakve percepcije imaju uporište u stvarnim slučajevima. Posebno je zabrinjavajuće sankcioniranje novinarki i medijskih radnica koje su prijavile napade, uznemiravanje ili diskriminaciju kroz negativne posljedice prijave na njihovu poziciju na poslu ili na napredovanje u karijeri. Takva iskustva isticana su i kroz otvorene odgovore ispitanica u upitniku i kroz provedene intervjue.

3.5 Posljedice i emocionalne implikacije uznemiravanja i napada

Za većinu je ispitanica neki oblik napada prouzročio negativne emocije, pri čemu su podijelile da su se osjećale loše, uznemireno ili pod stresom (71 ispitanica, 32.87 %). Međutim, 19.44 % ispitanica izrazilo je kako napadi nisu utjecali na njih niti na obavljanje njihova posla. Za neke je novinarku i medijske radnice napad djelovao demotivirajuće u vidu obavljanja posla (10.65 %), dok je za nešto manji postotak ispitanica (10.19 %) napad imao suprotan učinak; još ih je više motivirao da nastave dalje s poslom. Zabrinjavajuć je nalaz prema kojem su ispitanice navodile kako je prijavljivanje napada dovodilo do štete u njihovim karijerama i mogućnostima napredovanja (19 slučajeva).

Ispitanice koje su u otvorenom obliku odgovarale na pitanje (izabравši odgovor „nešto drugo“) kazale su kako su nastojale ignorirati neugodne osjećaje ili nadići traumu. Jedna je žrtva seksualnog uznemiravanja promijenila stil odijevanja. Neke su istaknule kako nisu pronašle podršku unutar redakcije te su se susrele s neugodnostima kada su žalile na uznemiravanje koje trpe.

3.6 Mišljenja o mehanizmima podrške

Sto dvadeset dvije ispitanice odgovorile su na pitanje o mehanizmima podrške otvorenog tipa, među posljednjima u upitniku. Među njima vlada konsenzus kako su mehanizmi neadekvatni i neučinkoviti. To je brojčano najveći iskaz (47 odgovora). Druga zamjetna grupacija odgovora (njih 19) navodi kako o mehanizmima nisu informirane te nisu niti sigurne postoje li unutar njihovih redakcija. Četiri ispitanice istaknule su da ih njihove redakcije uopće nemaju.

U nastavku su izabrani odgovori na pitanje

Jesu li postojeći mehanizmi podrške novinarkama, mehanizmi žalbi i postupci nakon prijave napada/uznemiravanja i kršenja radnih prava adekvatni i efikasni? Što je potrebno poboljšati?

Mislim kako novinari uopće nisu upoznati s tim mehanizmima, čak i ako postoje.

Nisu dovoljno dobri niti učinkoviti, a potrebna je cijela analiza, što je nemoguće navesti u ovom upitniku. Problem je u sustavu.

Ne znam, nemam iskustva u prijavama napada i slično. Vjerujem da nisu efikasni.

Pravna regulativa postoji, ali nakon što se slučaj okonča nužno je razdvojiti sukobljene strane, a ne se ponašati kao da se ništa nije dogodilo iako neka od iskustava upućuju na to da bi zlostavljač treba biti udaljen s posla, no to se u moja dva slučaja nije dogodilo. Baš naprotiv. Ja sam, kao ona koja se odvažila prijavljivati bila promatrana kao redakcijski neprijatelj.

Budući da nisam upoznata s mehanizmima u medijskoj kući u kojoj radim ne mogu odgovoriti. Policija i ostale službe još uvijek nisu dovoljno senzibilizirane za probleme novinarki, kao ni novinara općenito. Senzibilizacija, ali i ustrajno kažnjavanje bi možda dali rezultata.

Iako nisam doživjela nasilje ili diskriminaciju, mislim da mi se to dogodi ne bih znala kome se prvome obratiti. Imam osjećaj da su nadređeni potpuno beskorisni po tom pitanju u većini slučajeva. Možda bi bilo dobro da se točno zna protokol kome se prvome takve stvari prijavljuju.

Nemam dovoljno iskustva da kažem, ali vjerujem da nisu adekvatni i da se većina takvih situacija i dalje banalizira.

”

Sve, u ovoj državi u svrhu zaštite sve postoji samo deklarativno, a žrtva bi, na kraju, samo mogla izgubiti posao. To je, nažalost, jedina istina.

”

Ne znam za prijave, ali jedan nedavni slučaj za koji znam nije bio efikasan uopće. Sam nadređeni je napasniku bio više naklonjen nego prijaviteljici što je izazvalo zgražanje dijela odjela iako je napasnik dobio neku disciplinsku mjeru (nisam upućena u detalje). Takav primjer sigurno ne ohrabruje druge osobe na prijave.

”

Nikako. Određena uznemiravanja smatraju se klasičnom poslovnom kulturom, a žene koje ne prihvaćaju takva ophođenja, ispadaju frustrirane. Uznemirujući komentari ili prijetnje se smatraju nečim nebitnim. Kao i u svakom sustavu, potrebne su temeljne izmjene, a ne estetske mjere.”

”

Nisu. Ako se radi o uznemiravanju od strane nadređenog/šefa/vlasnika, kome se obratiti? Njemu? Ako se onemogućava članstvo u profesionalnim organizacijama, kako se obratiti njima? Kada je riječ o fizičkoj sigurnosti tijekom izvještavanja, policija odradi posao. Ali seksualno uznemiravanje se ne doživljava kao ozbiljna stvar.

3.7 Osobna iskustva i dodatni komentari

Pitanje je glasilo

Ako ste doživjeli napade/uznemiravanja/kršenja prava, možete li konkretnije opisati jedan ili više slučajeva?

Jedna je dala sljedeći odgovor:

Bojim se razgovarati o tome jer još uvijek radim u tom mediju, samo u drugoj redakciji. Fizički se bojim čovjeka, a ima i dobre veze i svi to znaju da radi godinama, ali ga nitko nije sankcionirao, štoviše, čak ga se stavilo da bude osoba koja sjedi u povjerenstvu za takve slučajeve.

U nastavku su probrani odgovori iz upitnika:

Teško zadobivanje primjerenog položaja u radnoj hijerarhiji i adekvatne plaće, dobacivanje, štipkanje i udaranje po stražnjici.

Tijekom intervjua je sugovornik imao seksistički komentar koji je išao u smjeru kako ne mogu nastaviti obavljati svoj posao jer sam lijepa žena, pa bi me oni koji bi bili u prostoru koji sam željela istražiti mogli napasti.

Nakon intervjua s političarem napadnuta sam na način da sam optužena da ne znam raditi svoj posao i da mi je netko dao pitanja koja sam postavljala sugovorniku. Verbalni napad je trajao više od 5 minuta, bio je usmjeren na mene (ženu), a ne na kolegu koji je vodio sa mnom intervju. Također, verbalnom napadu su svjedočili kolege te urednik, koji nije u potpunosti stao u moju obranu već je pustio da sugovornik viče na mene. Nakon toga, nekoliko dana kasnije, dobila sam uputu kako trebam prilagoditi svoj način vođenja emisije (pitanja su bila previše provokativna i prozvana su aktivizmom)."

””

Ništa od 'zezanja' nema produljenja ugovora.

””

Primjeri s HRT-a - na terenu, u kući sugovornika, snimatelj mi je rekao da bi me zavezao na tavanu i je*ao; radi komentara kolege novinara iz tadašnje redakcije Informativno-medijskog servisa nisam nosila suknju na posao 5 godina.

””

Urednik me u sobi kolegija ulovio za kragu i izgurao van iz sobe.

””

Godinama me poslodavac zavlačio, lagao kako će mi omogućiti ugovor o stalnom radnom odnosu. Međutim, to se nikad nije dogodilo te sam novinarku karijeru skončala radeći putem autorskog ugovora, premda se od mene očekivao svakodnevan radni angažman.”

””

Nadređena osoba me dovela u položaj da moramo dogovarati budući posao u kafiću izvan firme, pritom se nametljivo nabacivala.

””

Vrijeđanje i ucjene od nadređenih, prijetnje javnih osoba.

””

Radila sam gotovo 18 godina bez ugovora o radu (prvo honorarni status, a onda dugo RPO...), što me dosta ograničavalo (nemogućnost dobivanja kredita bez obzira na pristojna primanja). Jedna je sugovornica rekla da će me "ubiti kao kera" (psihički bolesnik) pa sam morala na par dana napustiti mjesto stanovanja. Vrlo moćna osoba rekla mi je da sam njegovoj djeci stavila metu na čelo jer sam napisala kolika mu je imovina zaplijenjena (što sam shvatila kao prijetnju). Jedan bivši gradonačelnik me ignorirao, po mom mišljenju, zbog moje mlađe dobi u to doba, a moguće i spola.

””

Uznemiravanja od građana na terenu, tijekom izvještavanja. Najčešća pojava. Znači, dogodilo se dosta puta.

3.8 Zaključak interpretacije podataka iz upitnika

Više od 80 % ispitanica doživjelo je neku vrstu diskriminacije ili verbalnog, neverbalnog ili fizičkog uznemiravanja na radnom mjestu. **Najčešće uznemiravanje novinarki i medijskih radnica pojavljuje se u vidu neugodnih ili ponižavajućih komentara o fizičkom izgledu, seksualnoj atraktivnosti i sličnim temama** (56.94 %). Učestalost ovog tipa uznemiravanja ukazuje kako je takvo ponašanje normalizirano unutar redakcije. Novinarke i druge medijske radnice često su suočene s rodno uvjetovanom diskriminacijom (43.98 %) i kršenjima radnih prava (43.52 %). Ekstremni oblici seksualnog napada – pritisci za spolni odnos, pokušaji silovanja te samo silovanje najrjeđi su, međutim, u sklopu ovog anketnog istraživanja, nekoliko je ispitanica prijavilo i takve incidente. Većina je ispitanica neki vid uznemiravanja doživjela već pri početku karijere.

Počinitelji se razlikuju s obzirom na tip uznemiravanja, odnosno napada. **Najčešći počinitelji fizičkih napada, prijetnji ili upućivanja prijetnji smrću su osobe izvan redakcije:** građani, osobe o kojima se izvještava, korisnici Interneta i društvenih medija. Što se tiče **ponižavajućih komentara ili šala (često seksualne prirode), verbalnog ili neverbalnog seksualnog uznemiravanja te fizičkih seksualnih napada, počinitelji najčešće potiču unutar radnog okruženja:** to su kolege i nadređeni ili osobe na višim hijerarhijskim pozicijama unutar organizacije.

Najveći udio žena koje su doživjele neki vid uznemiravanja ili napada nije to nikad prijavio. Što je češći tip uznemiravanja, to je manje vjerojatno da će se prijavljivati. To ukazuje da su određeni vidovi uznemiravanja normalizirani i sistemski. Podaci pokazuju da se seksualno uznemiravanje veoma rijetko prijavljuje. Kada se uznemiravanje i/ili napad prijave, najčešće se prijavljuju unutar redakcije, nadređenima ili osobi predodređenoj za zaprimanje prijave koje krše dostojanstvo radnika. U većini slučajeva u kojima se uznemiravanje prijavilo, bilo unutar redakcije ili nekom vanjskom tijelu, novinarki i medijske radnice bile su nezadovoljne ishodom – većina nije dočekala rješenje po prijavi.

Budući da većina novinarki i medijskih radnica prijavljuje uznemiravanje unutar redakcija, gdje se mnogi slučajevi i događaju, važno je analizirati mehanizme koji postoje unutar redakcija. Manje od polovice ispitanica (44.91 %) istaknulo je da medijska organizacija u kojoj rade ima neku vrstu interne regulative za napade i uznemiravanje unutar medijske organizacije. Više od trećine (37.5 %) nije svjesno postoje li takvi dokumenti u njihovom radnom okruženju. Preventivne mjere (poput izobrazbi, treninga i kampanji osvještavanja) rijetke su unutar redakcija. Svega 7.87 % ispitanica prepoznaje preventivne mjere koje se provode na njihovim radnim mjestima. Mehanizmi odgovora na napade i uznemiravanja (medijacija, disciplinski postupak) nisu česti – svega 18.06 % ispitanica prepoznaje ih na svojem radnom mjestu.

Uznemiravanje ili napadi uzrokuju negativne emocionalne reakcije kod ispitanica i mnoge su u sklopu upitnika podijelile kako su se osjećale loše, uznemireno ili pod stresom. Za neke od njih napad i/ili uznemiravanje djelovali su demotivirajuće po profesionalnom angažmanu. Nasuprot toga, kod drugih su pobudili dodatnu želju za radom. **Zabrinjavajuće je da su žrtve napada podijelile kako su prijave napada naštetile njihovim karijerama i mogućnosti napredovanja.**

Uznemiravanje je na radnom mjestu široko rasprostranjeno i u najvećem se broju slučajeva ne prijavljuje. Oklijevanje pri prijavi može se objasniti normalizacijom nekih oblika uznemiravanja, manjkom informacija o mehanizmima kojima se ono suzbija te nerazvijenim i nedostatnim mehanizmima protiv uznemiravanja unutar i izvan redakcije.

4 Ključna saznanja iz intervjua s novinarkama

Nalaze iz intervjua mogli smo ugrubo kategorizirati u dvije glavne grupe, a odnose se na čimbenike uznemiravanja i napada unutar i izvan redakcije. Među intervjuiranim novinarkama konsenzus je oko stanja profesije: navode pad ugleda novinarstva u društvu te loše radne uvjete i za muškarce i za žene novinarke, kao i plaće koje stagniraju. Česta kršenja radnih prava uključuju neplaćeni rad te probleme s radnim rasporedom (duge smjene, nakon čega se dodjeljuje ranojutarnja smjena ili se kontaktira novinarka i novinare izvan radnog vremena te druge situacije vezane za „breaking news“). Mnoge su ispitanice zamijetile rodno uvjetovanu diskriminaciju pri dodjeli radnih zadataka, pri kojoj se muškarcima dodjeljuju „teže“ i ozbiljnije teme, a ženama lakše (primjerice, kulturne teme).

Primjeri iz intervjua:

Pa mogu se sjetiti jednog konkretnog primjera gdje se kolegica požalila (po njenom mišljenju je bila recimo zakinuta u dodjeljivanju nekih ozbiljnijih tema) njena perspektiva je bila da je se, recimo sa pozicije uredništva, da je se degradira u tom radnom procesu, da je se degradira na razinu novinara, da se odbijaju teme iz određenih razloga da bi se dodijelila muškim kolegama uglavnom. Znači ona je sve to formalizirala, poslala, kako je po statutu predviđeno. Njen prigovor je razmotren, kolektivno tijelo, povjerenstvo [je] zaključilo... dalo je neku preporuku zapravo. [...] znači uvažili su njene primjedbe, izrazili žaljenje što se ona tako osjeća, ali nisu našli tu neka konkretna kršenja i dali preporuku da se na obostrano zadovoljavajući način to riješi nekim razgovorom, komunikacijom i da se općenito u toj redakciji poradi malo više na boljim međusobnim profesionalnim odnosima, jel? Pa ja bih rekla, ništa se nije riješilo. Procedura je zadovoljena, riješilo se nije ništa.

Nemaju jednake plaće, ali možda čak i nije stvar u tome u nominalnoj vrijednosti novca, nego je stvar u tome kad isplaćujete plaću kolegi novinaru, vi plaćate njegov rad, plaćate njegovo znanje, njegovu profesionalnost, sve to što on pokazuje u redakciji, iznad redakcije, u javnim nastupima, bilo gdje, kad plaćate kolegicu novinarku, vi sad njoj nešto dajete, kao da joj dajete neki poklon, neki bonus na nešto (...)

Ne radite ovaj posao zbog novca, jer novca nema toliko u tom poslu, ali kad ne možete pokriti sebi račune... nekad krpate kraj s krajem, s tim da ja nemam dijete, ja sam mlada žena koja živi sa svojim suprugom, nemam te neke dodatne obveze, dodatne troškove, a ne mogu izdržati. Ne mogu zamisliti da idem stvarati obitelj sa ovakvom plaćom, takvim uvjetima na poslu.

Na kraju svih tih doživljaja, događanja, i napada i uznemirenosti, kreneš se uspoređivati, uspoređuješ se s rodbinom, uspoređuješ se s prijateljima, uspoređuješ se sa ljudima koji su u sigurnim strukama, pogledaš na prošlost i na budućnost, imaš osjećaj da u svim drugim strukama postoje određeni benefit, možda u vidu financija, možda u vidu sigurnosti, a kao da je naša struka zakazala i kao da nas je sve kolektivno napustila, bih rekla.

Meni je kolega oko jedne teme uskratio informaciju s terena. Nije htio dati meni jer je očekivao da ću ja malo previše biti emotivna po tom pitanju, pa je dao kolegi da radi tu priču u kojoj sam ja već počela raditi. Kao da si neko dijete kojem treba obuzdat ton, a ne novinarka koja radi svoj posao. A kad muškarac postavi takvo pitanje, on je neki hrabar novinar. On je odvažan, on je istraživač. I to emocionalno se često koristi kad se diskreditira kritičko i analitičko novinarstvo.

Ispitanice su redom isticale majčinstvo kao veliki negativni karijerni faktor. Ova tema nije bila obuhvaćeno anketnim upitnikom, no svjedočile su diskriminaciji po toj osnovi, ili osobno ili u slučajevima drugih kolegica. Ovo je o majčinstvu rekla jedna ispitanica:

Ženi se život u redakciji promijeni za 180 stupnjeva nakon što se vrati s porodiljnog. To sam ja proživjela, to su proživjele puno mojih kolegica. Ti u ovom poslu sa malim djetetom ne vrijediš isto onoliko koliko vrijedi cura od 25 godina koja nema djecu.

Posao će se dati muškarcu radije nego ženi, čak i ako ona nije otvorila ni jedan dan bolovanja. Jer se pretpostavlja da radi se o čistoj predrasudi i da ona to neće moći izgurati. Da će u nekom trenutku reći da je važnije biti doma s bolesnim djetetom nego doći raditi. Čak i ako se to nikad nije dogodilo.

Miješani su odgovori oko odnosa s kolegama u redakciji. Neke su žene istaknule kako su prošle kroz „toksične“ redakcije, neke su u svojem radnom vijeku svjedočile ili osobno doživjele uznemiravanje, a neke kolege vide kao podršku. Nadređeni su mahom identificirani kao počinitelji uznemiravanja ili napada, uz opasku kako su žene na rukovodećim pozicijama internalizirale te se ponašale sukladno normaliziranim (iako toksičnim) komunikacijskim stilom. Sljedeći citati ispitanica odnose se na razne odnose s kolegama (muškim i ženskim) unutar redakcija:

Znam da je oko tih situacija u redakciji što toksičnih, što problematičnih prema ženama u bilo kojem smislu, jako je zanimljivo da žene koje se nađu na nekim pozicijama moći su gore od muškaraca. To je potpuno nevjerovatno.”

Možda najgori trenutak kojem sam svjedočila je kad sam bila sa kolegicom na jednom team buildingu koji smo imali i koji je uključivao i noćenje u hotelu. Kad je od šefa dobila poruku da dođe kod njega u sobu, ne mogu se sjetiti kako je točno bila formulacija, ali bilo je kao 'smatraj to poslovnom obavezom'. U tom nekom smislu je dobila poruku na mobitel. Ona ju je izignorirala. Bilo joj je teško. Bila je potresana. Ja sam bila s njom. Razmišljali smo što napraviti. Ona je vrlo brzo otišla iz firme i nakon toga više nije radila u novinarstvu.

Znači u bilo kojem trenutku kolege su ti koji ti daju podršku, koji su ti sutra dan dio životopisa. Tijekom svoje karijere sam se susrela sa mnogim kolegama koji su mi kasnije postali i krasni prijatelji i od kojih ću, vjerujem, i u daljnoj karijeri imati podršku.

Najveći mi je problem zapravo je to što postoje ti trenuci koji su normalizirani kao šale... Kolega je ispred mene doslovno pričao o jednoj kolegici, ona je žena od nekih 60 godina, da je ne može zamisliti u bilo kakvoj seksualnoj aktivnosti. I onda je opisivao: 'sad zamisli ti da ona sad ovako legne, pa misliš šta bi ti s njom...' Čemu i zašto to raditi?

Ista ispitanica navodi još jedan primjer:

Oni imaju jednako te egzistencijalne probleme, imamo svi iste te probleme, uvjete na poslu, ali nama se nekako upakira još taj seksizam koji oni stvarno ne proživljavaju. Ja ne znam, na primjer, da je neki kolega rekao muškarcu da su mu tijesne hlače oko spolovila, dok je na primjer mojoj kolegici rekao da joj je poprilično tijesna majica, da joj ističe grudi.

Upitane o mehanizmima prijave i podrške, odgovori ispitanica zrcale jedan drugog: ili ne postoje ili su „mrtvo slovo na papiru“ kojim se ispunjava forma. Zapanjujuće je da se tema ustručavanja od prijavljivanja provlači kroz sve intervjuje; sve vjeruju kako napadnuta ili uznemiravana medijska radnica to neće prijavljivati interno jer vjeruju kako bi to za nju/njih bilo nepovoljno na razne načine – bilo da se prijaviteljicu označava kao žrtvu, slabu, problematičnu, ili ju se isključilo iz kolektiva.

””

Ja prije tri godine, ja bih rekla svakom kolegi prijavi odmah, odmah, odmah, moraš prijaviti, moraš prijaviti, ne smiješ dozvoliti da to tako ide. A onda mi sada prevladaju razlozi protiv: nepovjerenje u sustav, stigma problematične i konfliktne osobe, zamor od same te procedure koja je zaista stravična i koja nikako ne ide u prilog žrtvi. I najgore od toga svega je taj prespori sustav gdje vas netko nakon tri godine pita šta ste vi radili tog dana.

””

Razlozi za neprijavljivanje su apsolutna uvjerenost da nećeš ništa promijeniti osim što ćeš se traumatizirati. Možda čak i izgubiti posao. Znači obeshrabrivanje na svakom koraku.

””

Ako i postoje, mi to ne znamo. Ako postoje, mi u tome nismo informirani.

– ispitanica upitana o mehanizmima podrške unutar redakcije

””

Novinarke zbilja mislim da imaju jako tešku poziciju, lošu poziciju, nepostojeću poziciju, i mislim da se trebaju izboriti za to, ali ono, lakše im je ići niz dlaku. Neke se novinarke naravno bune, kao i ja, ali, to su samo neki tamo naši slučajevi koji onda su poslije izolirani, onda se nitko s sobom neće družiti i kako da kažem, izoliran si iz tih krugova. Onda ne možeš toliko baš niti prosperirati na poslu, onda se ljudi gledaju kao neki, kao ti si problem jer imaš nekom reći nešto u facu itd.

U vidu sindikalnog organiziranja, odnosno sindikalne zaštite, jedna je novinarka rekla:

””

Znači, što se tiče udruženja izvan redakcije, rekla bih da se u našoj organizaciji bilo kakva udruženja strukovna ili ne daj bože sindikalna, gleda s velikim podsmijehom. Da, podsmijehom. S tim da kad kažem podsmijehom, to je eufemizam. Kad kažu podsmijehom onak, vrlo sam... kao, to je eufemizam. Jer kao, znaš ono... užas. Mi nismo naravno sindikalno nikako organizirani. Niti nemamo nikakav ogranak, ni ništa.

Neke su novinarke kroz intervjuje istaknule kako postoji potreba za podrškom mentalnom zdravlju novinarki. Dodale su kako one na svojoj terapiji znaju rješavati probleme vezane za poslovni dio života.

I zapravo je sumanuto to da se ja na svojoj terapiji više bavim, kada se bavim poslom, više se bavim stvarima iz redakcije nego stresom od novinarskog posla. Ne, znači, puno više se bavimo nekim onim toksičnim stvarima iz redakcijskog okruženja.

Seksizam je svakodnevno prisutan, od govora redakcije do objava i komentara na društvenim medijima te ispod autorskih članaka na portalima. Jedna je ispitanica podijelila zaprepaštenje spoznajom da se okrivljeniku pri pozivu na ročište dostavljaju i osobni podaci žrtve / prijavitelja, kao što su OIB i adresa. Mišljenje je nekih ispitanica kako političari signaliziraju široj javnosti kako je prihvatljivo napasti novinara.

Takvo ponašanje je [politika] normalizirala i mislim da danas svako se osjeća dovoljno ohrabrenim i snažnim da napadne novinarku na cesti, makar verbalno. O online-u neću ni govorit. Tu jedan drugome daje ohrabrenje za najgore moguće brutalne psihičke i emocionalna zlostavljanje koja se svaki dan događaju u inboxima i na profilima naših najpoznatijih novinarki u Hrvatskoj.

Zakružuje te poentira: „Došli smo u fazu društva gdje se tako nešto ponovno smatra dopuštenim.”

Ako vas vrijeđaju, ne vrijeđaju vas zbog teksta koji ste napisali, nego zbog izgleda.

S obzirom na učestalost seksizma, neke su intervjuirane novinarke naglasile potrebu za senzibilizacijom i treninzima unutar medijskih kuća:

Doslovce da moraju proći treninge zaposlenici u redakcijama šta je seksualno uznemiravanje. Ne možeš uhvatiti ženu za dupe, ne možeš se gurati na nju u liftu, ne možeš komentirati kako je izgleda. Doslovce da moraju ispuniti test i da se stavljaju kvačice na to da je to napravio. To bi bio po meni neki prvi korak.

Osim što su navodile primjere napuštanja profesije od strane kolegica, jedna je novinarka u uzorku najavila kako je i ona u procesu napuštanja profesije, mahom zbog kršenja radnih prava. Željela je apostrofirati iskorištavanje mladih, netom diplomiranih novinara (i mladih općenito):

Htjela bi da fokus ne bude samo na novinarkama ili ženama, nego i na još jednoj grupi koja doživljava svakodnevnu diskriminaciju, a to su mlade osobe. To su osobe koje redovito rade bez ikakvog ugovora, i bez honorarnog ugovora i bez ugovora u radu, koji su najjednostavniji za iskorištavanje i manipuliranje, jer nemaju iskustva.

(...)

Tako je, kad bi ih nekako pravno zaštitili, kad bi ih edukativno zaštitili... ja sam bila mlada osoba koja je tako razmišljala i koju se tako uputilo, moraš volontirati, moraš skupiti iskustvo, ništa se ne mora. Ništa se ne mora. Ne mora se ni bez ugovora.

4.1 Značajni citati

Pogotovo nije normalno mladim novinarkama kojima je to prvi posao, prvo suočavanje s poslom, ta neka ideja o tome da ih treba odmah u startu priviknuti, da je to surovo, da je to grubo. Zašto bi trebalo biti? Zašto bi tko kome na radnom mjestu govorio da je izbacio sise? Zašto?

Nije normalno i nije prihvatljivo. Do te razine moramo doći. I kod zlostavljača i kod žrtvi. Nije normalno, neće vam proći; ohrabri žrtvu obeshrabri hrabrih zlostavljača. Ako on osjeti posljedicu, neće više napadati. Ako ona osjeti podršku, više će prijavljivati. Da se zamijene te pozicije žrtve i zlostavljača.

Ja osjećam šta meni ne odgovara. I on to osjeća. Mora to osjećati muškarac koji stoji do tebe. To uvijek muškarac osjeća. Kao što osjeća i žena. Ali to šta on to ignorira, to je drugo.

Bitno je istaknuti da su intervjuirane novinarke iz Zagreba i Splita. Ovim istraživanjem nisu obuhvaćene novinarke iz manjih sredina i lokalnih medija te ostaje prostor da se i njihova iskustva i zapažanja zabilježe, pogotovo imajući u vidu dinamiku odnosa moći u manjoj, povezanijoj sredini.

5 Zaključci i opažanja

Postoje nedosljednosti u mehanizmima podrške, odnosno prijave. Ukoliko postoje, mehanizmi uglavnom nisu učinkoviti, što je konsenzus u svim intervjuima s novinarkama i stručnjakinjama te nalaz našeg desk istraživanja. Prema stručnjakinji iz strukovnog udruženja (Hrvatskog novinarskog društva), korupcija i sukob interesa učestalo guše te mehanizme. Dalje pojašnjava kako mehanizmi uspostavljeni na nacionalnoj razini ne funkcioniraju uvijek na lokalnoj. Tome je tako jer bliske veze među lokalnim elitama (iz kojih mogu poteći počinitelji) i osobe u raznim institucionalnim ulogama (primjerice, policija) u manjim sredinama stvaraju sukobe interesa. Isto vrijedi za medijske organizacije, u kojima su povjerenici zaduženi za procesuiranje prijava moguće pristrani ako su u nekom odnosu s počiniteljem. Ovi su važni nalazi navedeni u ranijem iscrpnom izvještaju o sigurnosti novinarki u Hrvatskoj (Kutri, 2025). Još jedan važan kamen spoticanja u implementaciji mehanizama, izuzev nedostatka povjerenja, jest neinformiranost i nedostatak svijesti uopće o postojanju tih mehanizama. Dva potpisana Protokola između ključnih hrvatskih novinarskih organizacija te Ministarstva unutarnjih poslova propisuju postupanje policijskih službenika kada su novinari napadnuti u sklopu obavljanja svojeg posla, posebice izvještavanja s javnih okupljanja, no niti su svi policijski službenici i medijski djelatnici informirani o postojanju tih Protokola i oni se ne provode uvijek kada je to moguće. Konačno, ne provodi se nikakav nadzor nad implementacijom postojećih mehanizama.

Seksizam je široko raširen u redakcijama. Napadi putem Interneta su žestoki i za neke novinarke uzrokuju povlačenje s društvenih medija. Ne osuđujući napade, pa čak i blateći pojedine medije i novinare, političari i službenici šalju poruku javnosti kako je legitimno napasti novinara, iako je to kažnjivo djelo. Novinarke koje smo intervjuirali prepoznaju rodnu dimenziju diskriminacije pri dodjeli priča i tema koje se obrađuju. Muškarcima se više dodjeljuju „ozbiljnije“, a ženama „lakše“ teme u medijima. Taj je nalaz istovjetan već istraženom sektorskoj segregaciji unutar redakcija (Car i sur., 2017; Vozab i Zember, 2016).

Prijavljivanje uznemiravanja i napada često se obeshrabruje, bilo da dolazi od nedostatka informacija o postojećim mehanizmima, od kolega koji normaliziraju neprimjereno ponašanje, nedostatka povjerenja u sustav ili od straha da će se žrtvi „obiti u glavu“ – da će biti etiketirana kao žrtva (nemoćna) ili problematična te u konačnici voditi do njene profesionalne izolacije.

Manje očekivan nalaz iz intervjuja jest da žene na rukovodećim pozicijama često nisu saveznice onima koje su prošle napad ili zlostavljanje. Neke su čak i počinitelji takvog ponašanja. Međutim, to se podudara s istraživanjima koja ukazuju da žene također internaliziraju patrijarhalne obrasce, što se može odraziti na prakse unutar medijskih organizacija (Vozab i Zember, 2016).

Ovim smo istraživanjem zabilježili široko rasprostranjena kršenja radničkih prava te raznolike oblike zlostavljanja usmjerene prema medijskim radnicama u Hrvatskoj. Počinitelji dolaze iz stvarnog i virtualnog svijeta; unutar i izvan redakcija. Zabrinjavajuće je te zahtijeva djelovanje, posebice u domeni pružanja podrške i mehanizama prijave unutar redakcija. Kao što je već nekoliko puta istaknuto, oba tipa mehanizama ili ne postoje, nisu učinkoviti ili zaposlenici medija ne znaju za njihovo postojanje.

6 Preporuke

Na temelju rezultata istraživanja, unutar projekta razvili smo preporuke koje smo podijelili u odnosu na različite institucionalne razine i aktere.

Pravni okvir

- Razvijenije definicije i jasnije uključivanje sigurnosti novinara u zakonodavni okvir, te posebno u medijsko zakonodavstvo
- Bolja definicija i uključivanje nadzora nad implementacijom postojećih mehanizmima protiv uznemiravanja na radnom mjestu
- Uključivanje seksualnog uznemiravanja u Zakon o radu i druge relevantne zakone koji reguliraju radna prava u medijskoj industriji

Državne institucije i pravosuđe

- Edukacija službenika za provođenje zakona i pravosudnih dužnosnika o sigurnosti novinara, a posebno o nasilju na temelju spola, napadima i seksualnom uznemiravanju (a posebno, policijski službenici u ruralnim područjima trebali bi biti više svjesni Sporazuma o suradnji i radu na zaštiti novinara)
- Skraćivanje sudskih procesa, koji mogu trajati godinama
- Jačanje nadzora državnih institucija nad zaštitom radnih prava u medijskim organizacijama
- Otvaranje podataka razvrstanih po spolu o napadima na novinare, napadima na temelju spola i seksualnom uznemiravanju od strane policije

Neovisne institucije (primjerice, pravobraniteljice)

- Povećanje vidljivosti i svijesti među novinarima i novinarkama, posebno u smislu podrške pritužbama na uznemiravanje na temelju spola

Profesionalna udruženja i sindikati

- Jačanje pravne zaštite koja se nudi novinarima i početak razvoja strategija za pružanje podrške mentalnom zdravlju svojim članovima.
- Rad na izgradnji povjerenja među novinarima i novinarkama i proširenju članstva

Medijske organizacije i redakcije

- Uspostavljanje jasnih, nepristranih i lako dostupnih protokola i mehanizama podrške koji bi se bavili različitim slučajevima uznemiravanja ili napada i zaštitili žrtvu od sekundarne viktimizacije
- Uspostavljanje podrške za mentalno zdravlje i dobrobit u redakciji
- Uspostavljanje kontinuirane edukacije o uznemiravanju na temelju spola i postojećim mehanizmima za prijavu, bilo u redakciji ili dodjeljivanjem vremena zaposlenicima za edukaciju

Stručnjaci i akademske institucije

- Jačanje područja medijskog prava i medijske politike te promicanje istraživanja o pravnom okviru, posebno kada je riječ o zaštiti sigurnosti novinara, diskriminaciji, radnim pravima, napadima na temelju spola, uznemiravanju i seksualnom uznemiravanju
- Kontinuirano praćenje sigurnosti novinara, posebno kada su u pitanju novinarke, diskriminacija, radna prava, napadi na temelju spola, uznemiravanje i seksualno uznemiravanje
- Uključivanje tečajeva ili obuka na visokoškolskim ustanovama koji bi se bavili sigurnošću novinara, posebno kada su u pitanju novinarke, diskriminacija, napadi na temelju spola, uznemiravanje i seksualno uznemiravanje

7 Literatura

- Car, V., Ravbar, B. (2022). Mediated Blame-Game: Media Reporting on Violence against Women. Uprkos strahu i tišini: Univerziteti protiv rodno zasnovanog nasilja, 135-142.
- Car, V., Leaković, K., Stević, A., i Stipović, J. (2017). Žene i muškarci u televizijskim vijestima: glasovi nejednake vrijednosti. Medijska istraživanja: znanstveno-stručni časopis za novinarstvo i medije, 23(1), 73-100.
- Kutri, M. (2025) CROATIA: Women Journalists' Safety 2024, safejournalists.net, <https://safejournalists.net/wp-content/uploads/2025/09/woman-CRO-ENG-2025-1.pdf>
- Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova (2025) Godišnje izvješće o radu Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova za 2024. godinu. <https://www.prs.hr/cms/post/1459>
- Pučka pravobraniteljica (2024) Izvješće pučke pravobraniteljice za 2024. godinu <https://www.ombudsman.hr/hr/download/izvjesce-pucke-pravobraniteljice-za-2024-godinu/>
- Vozab, D., i Zember, A. (2016). Croatia: Does equality in organisation lead to equality in content?. Gender Equality and the Media (pp. 72-82). Routledge.

ZAKONI

- Kazneni zakon (NN 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21, 114/22, 114/23, 36/24, 136/25).
- Zakon o elektroničkim medijima (NN 111/21, 114/22)
- Zakon o Hrvatskoj radioteleviziji (NN 137/10, 76/12, 78/16, 46/17, 94/18, 114/22, 20/23, 18/24)
- Zakon o medijima (NN 59/04, 84/11, 81/13, 114/22).
- Zakon o obveznim odnosima (NN 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21, 114/22, 156/22, 155/23).
- Zakon o radu (NN93/14, 127/17, 98/19, 151/22, 46/23, 64/23).
- Zakon o ravnopravnosti spolova (NN82/08, 69/17).
- Zakon o suzbijanju diskriminacije (NN 85/08, 112/12).
- Ustav Republike Hrvatske.

